

Patrónka práce na sebe

S režisérom Kamilom Žiškom o jeho autorskom projekte Sára Salkházi

Režisér Kamil Žiška má cit pre porozumenie náročných tém zo života výrazných osobností. V Slovenskom národnom divadle už inscenoval hru o Silvestrovi Krčmérym i Sestre Zdenke. V piatok 8. júna uvedie na Malej scéne Štátneho divadla Košice svoj autorský projekt Sára Salkházi, inscenáciu o významnej osobnosti, ktorá prekročila hranice Košíc a stala sa dôležitým svedectvom odvahy a ľudskosti. „Sára Salkházi je svedectvom doby a času a silným odkazom pre dnešok vo svojej práci na sebe,“ hovorí okrem iného v rozhovore s dramaturgičkou Miriam Kičiňovou.

Kde ste sa stretli so Sárou Salkházi prvýkrát?

Ja som ju našiel v Dóme pri bočnom oltári. Nebolo mi najprv jasné, kto to je. Vyzeralo, akoby bola cudzinka. A potom som si prečítal meno a až potom som nachádzal stopy, malé stopy mestom Košice.

V čom je odkaz Sára Salkházi dôležitý pre dnešok?

Jej spiritualita je spiritualita človeka 20. storočia. Pochádza totiž zo sveta kaviarenskeho, intelektuálneho, novinárskeho a z takéhoto prostredia prechádza do toho duchovného a pracuje na sebe a mení sa. To je aj príbeh meniaceho sa 20. storočia. Práve v práci na sebe je zaujímavá pre súčasného diváka. Dôležitá je však aj téma profesionality. Sára bola profesionálne schopná, manažérsky zdatná, mala dramaturgický talent pri koncipovaní a redigovaní časopisov, viedla krúžky. Mala talenty a s nasadením ich využívala. V akcii sa zúročili jej schopnosti, ktoré rôznym spôsobom podedila. Veľmi nenápadná téma, ale jedna z najdôležitejších, je téma poslušnosti. Sára mala problém s poslušnosťou, ktorá je jedným zo sľubov, problém dokonca aj v reholi. Mala svoje predstavy o vedení, ale pochopila, že cez poslušnosť bude vedená a bude ju kreovať.

Prečo sa rozhodla pre vstup do Spoločnosti sociálnych sestier?

Túto rehoľu si vybrala, lebo chcela pôsobiť medzi laikmi. A klauzúrou bol pre ňu v podstate svet - sociálny priestor. Uzavrela sa do sveta, ktorý bol vonku. V takom priestore občas človek cíti väčšiu samotu, vyhorenosť alebo vyčerpanosť, aj týmto prešla. Učila sa za pochodu ako pracovať so sebou. V reholi mala aj krízu, kedy chcela odísť. Pochopila však, že treba zostať na svojom mieste. Bol to neustály boj. Sára je nevšedná hrdinka. Pokojne by mohla byť aj patrónkou fajčiarov, lebo bola fajčiarka a to bol len jeden z návykov, s ktorými v živote zápasila. Ale pre nás je to najmä patrónka práce na sebe.

Ste aj autorom textu, v ktorom sa stretávajú Starý a Nový zákon, je plný biografických udalostí zo života Sára Salkházi. Aký kľúč ste volili pri rozhodovaní sa pre jednotlivé situácie z jej bohatého života? Čo bolo dôležité zobrazit', aby sa podarilo zachytiť tému práce na sebe?

Chcel som zachytiť malé zákruty alebo križovatky, ktoré riešila na svojej ceste. Prvá bola, čo vlastne bude robiť, v ktorom pracovnom svete bude. Dala sa na učiteľstvo, na to rezignovala z politických dôvodov, možno z revolty začala pracovať fyzicky a stala sa

robotníčkou, potom chcela byť političkou a novinárkou. V jej živote sú rozhodnutia, kedy chce zmeniť pole pôsobnosti. Chce nejakým spôsobom zmeniť svet. Do toho patria aj zásnuby a potom zlomový moment, kedy sa bude rozhodovať pre rodinný život. Až nájde sociálne sestry, kde sa jej talenty môžu realizovať. Ale križovatky - peripetie rozhodnutí pokračujú aj ďalej, lebo Sára aj v tomto novom postavení, v rehoľnom rúchu mala o sebe pochybnosti.

Hovoríme o Sáre ako o monodramatickej hrdinke? Alebo o tej, ktorá by sa bez malých osudov okolo nemohla stať hrdinkou?

Základný konceptom scény a uvažovania je hotel Schalkház, v ktorom vyrastala, kde mala korene. Jednoduchá situácia kaviarne tak lemuje prvú polovicu hry a potom z tohoto sveta ideme do sveta rehoľného. Dá sa povedať, že príbeh Sáry má charakter monodrámy, ale jej stretnutia s pannami majú charakter modlitby, pozvania do nejakého sveta, ktorý zažívame v rozjímaní, v meditácií, v túžbe po rozlišovaní. Príbeh lemujú aj obyčajní ľudia, ktorých stretáva - od matky, sestier, rodín, ktorým pomáha. A tie obyčajné osudy sa vplietajú do generálneho osudu Sáry Salkházi a vytvárajú ornament na jej živote. Je to monodráma s malými mozaikami osudov jej života.

29. mája 2018

Svjatoslav Dohovič, web editor a PR